

Romain Puértolas

De wonderbaarlijke reis van de fakir
die vastzat in een Ikea-kast

Vertaald door Lidewij van den Berg
en Katrien Vandenberghe

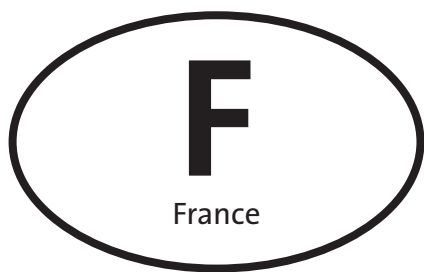
2014

DE BEZIGE BIJ AMSTRDAM/ANTWERPEN

Voor Léo en Éva, mijn mooiste werk
Voor Patricia, mijn mooiste reis

*Ofze nu zoon zijn van een sultan, of zoon van een fakir,
Alle kinderen hebben een rijk voor zich*
Jacques Brel

Een hart heeft iets van een grote kast
Ajatashatru Lavash Patel

Het eerste wat de Indiër Ajatashatru Lavash Patel zei toen hij in Frankrijk aankwam was een Zweeds woord. Is dat niet kras?

Ikea.

Dat zei hij met gedempte stem.

Daarna trok hij het portier van de oude rode Mercedes achter zich dicht en wachtte, als een braaf kind met zijn handen op zijn zijdezachte knieën.

De taxichauffeur wist niet zeker of hij het goed had verstaan en draaide zich om naar zijn klant, waardoor de houten kraaltjes van zijn stoelhoes kraakten.

Op de achterbank van zijn voertuig zag hij een lange, knokige bonenstaak van middelbare leeftijd, met een matbruin gezicht en een geweldige borstelsnor. Zijn ingevallen wangen waren bezaaid met putjes, overblijfselen van een venijnige acne. Hij had verschillende ringen in zijn oren en lippen, alsof hij de hele boel na gebruik had willen dichtritsen. Hé, da's handig! dacht Gustavo Palourde, die er een gouden remedie in zag tegen het constante geklets van zijn vrouw.

Het glanzende grijze zijden pak, de rode stropdas, die hij niet eens had gestrikt maar alleen vastgespeld, en het witte overhemd, alles vreselijk gekreukeld, wezen op een urenlange vliegreis. Vreemd genoeg had hij geen bagage.

Of hij is hindoe, of hij heeft een verduveld lelijk scheidelletsel, dacht de chauffeur bij het zien van de grote witte tulband om het hoofd van zijn klant. Maar vanwege het matbruine gezicht en de geweldige borstelsnor neigde hij meer naar de hindoe.

‘Ikea?’

‘Ikea,’ herhaalde de Indiër, waarbij hij de laatste letter uittrekte.

‘Welke? Eh... What Ikea?’ hakkelde Gustavo, die zich in het Engels als een hond op een ijsbaan voelde.

Zijn passagier haalde zijn schouders op als om te zeggen dat het hem niet uitmaakte. *Djustikea*, herhaalde hij, *dontmettezewanzetbettesoetsjezeparizjen*. Dat is ongeveer wat de taxichauffeur hoorde, een vage aaneenschakeling van duistere palatale brabbelklanken. Maar palatale brabbelklanken of niet, in zijn dertig jaren dienst bij Taxis Gitans was het voor het eerst dat een klant die recht uit terminal 2C van vliegveld Charles-de-Gaulle kwam gevlogen hem vroeg naar een meubelwinkel te rijden. Want hij dacht niet dat Ikea onlangs een gelijknamige hotelketen was begonnen.

Zonderlinge verzoeken had Gustavo wel meer gekregen, maar dit sloeg alles. Als die kerel echt uit India kwam, had hij dus een klein vermogen uitgegeven en acht uur in het vliegtuig gezeten, alleen om een Billyboekenkast of een Poäng-fauteuil te komen kopen. Petje af! Of liever: onvoorstelbaar! Hij moest deze ontmoeting in zijn gastenboek opschrijven, tussen Demis Rousos en Salman Rushdie, die ooit tot zijn niet-geringe trots hun doorluchtige derrière op de panterprintachterbank van zijn taxi hadden neergevlid, en mocht

vooral niet vergeten dit verhaal vanavond onder het eten aan zijn vrouw te vertellen. Aangezien hij meestal niets te zeggen had, voerde zijn vrouw, wier vlezige lippen nog niet van zo'n grandioze Indiase ritssluiting waren voorzien, aan tafel altijd in haar eentje het woord, terwijl hun dochter sms'jes vol spelfouten stuurde naar leeftijdgenoten die niet eens konden lezen. Het zou weer eens wat anders zijn.

'Oké!'

De zigeunertaxichauffeur, die de laatste drie week-ends samen met de dames in kwestie de blauw-gele gangpaden van de Zweedse winkel had afgeschuimd om hun nieuwe woonwagen te meubileren, wist best dat de dichtstbijzijnde Ikea die van Roissy Paris Nord was, op slechts 8,25 euro afstand. Dus liet hij zijn keus vallen op die van Paris Sud Thiais, helemaal aan de andere kant van de hoofdstad, op drie kwartier rijden van waar ze nu waren. Per slot van rekening wilde de toerist een Ikea. Hij had niet gezegd welke. En trouwens, met zijn mooie zijden pak en zijn stropdas moest hij wel een schatrijke Indiase industrieel zijn. Hij zou toch niet op een paar tientallen euro's meer of minder kijken?

In zijn nopjes rekende Gustavo snel uit hoeveel de rit hem zou opleveren en wreef zich in de handen. Daarna zette hij de meter aan en reed weg.

Al met al begon de dag best aardig.

Ajatashatru Lavash (spreek uit: *At je dat stalen schroefje alvast*), fakir van beroep, had besloten om bij zijn eerste bezoek aan Europa incognito te reizen. Voor de gelegenheid had hij zijn 'uniform', een lendendoek in de vorm van een enorme luier, verwisseld voor een glanzend zijden pak en een stropdas, die hij voor een stukje brood had gehuurd van Dhjamal (spreek uit: *Ja, malle*), een oude man uit het dorp die in zijn jonge jaren handelsreiziger was geweest voor een bekend shampoomerk en daar mooie grijzige krullen aan had overgehouden.

Bij het aantrekken van die uitrusting, waarvan hij tijdens zijn tweedaagse escapade geen afstand meer zou doen, had de Indiër stiekem gehoopt dat hij voor een schatrijke Indiase industrieel door zou gaan, vandaar dat hij voor een busrit van drie uur en een vliegreis van acht uur en vijftien minuten niet had gekozen voor comfortabele kleren – lees: een joggingpak en slippers. Zich uitgeven voor iets wat hij niet was, dat was tenslotte zijn vak, hij was fakir. Om religieuze redenen had hij dus alleen zijn tulband opgehouden. Eronder groeide onvermoeibaar zijn haar, dat hij inmiddels op een lengte van veertig centimeter en een populatie van dertigduizend zielen schatte, microben en luizen bij elkaar.

Toen hij die dag in de taxi stapte had Ajatashatru (spreek uit: *Wat zat je haar goed*) onmiddellijk gemerkt

dat zijn uitdossing haar effect op de Europeaan niet had gemist, ondanks zijn stropdas, die hij noch zijn neef had weten te strikken, ook niet na de weliswaar heldere, maar bibberige uitleg van Dhjamal, een parkinsonpatiënt, en die ze dus hadden vastgemaakt met een veiligheidsspeld – een onbelangrijk detail dat bij die overwelldigende elegantie vast onopgemerkt bleef.

Aangezien een blik in de achteruitkijkspiegel niet volstond om zoveel schoonheid in zich op te nemen, had de Fransman zich zelfs op zijn stoel omgedraaid om hem beter te kunnen bewonderen, waarbij de wervels in zijn nek luidruchtig kraakten, alsof hij aanstalten maakte een slangenmensact ten beste te geven.

‘Ikea?’

‘Ikeaaa.’

‘Welke? Eh... What Ikea?’ had de chauffeur gehakkeld, die zich in het Engels kennelijk als een (heilige) koe op een ijsbaan voelde.

‘Just Ikea. Doesn’t matter. The one that better suits you. You’re the Parisian.’

De chauffeur had zich glimlachend in de handen gewreven en was weggereden.

Hij hapt, had Ajatashatru (spreek uit: *Aja, tast maar toe*) tevreden gedacht. Uiteindelijk deed zijn nieuwe look het wonderwel. Met een beetje geluk, en als hij niet te vaak zijn mond open hoefde te doen, kon hij zelfs voor een autochtoon doorgaan.

Ajatashatru was in heel Rajasthan befaamd om het inslikken van inschuifbare sabels, het opeten van glasherven van caloriearme suiker, het in zijn armen planten van nepnaalden en nog een hele trits andere goocheltrucs, waarvan alleen hij, samen met zijn neven, het geheim kende en die hij, om de mensenmassa's te betoveren, doorgaans 'magische krachten' noemde.

Toen hij de taxirekening à 98,45 euro moest betalen, overhandigde onze fakir dan ook het enige bankbiljet dat hij voor zijn hele reis bij zich had, een vals, eenzijdig bedrukt biljet van honderd euro, terwijl hij de chauffeur achteloos gebaarde dat hij het wisselgeld mocht houden.

Op het moment dat die het briefje in zijn portefeuille stopte, leidde Ajatashatru zijn aandacht af door hem met zijn wijsvinger te attenderen op de kolossale gele letters I-K-E-A die op het blauwe gebouw prijkten. In de korte tijd dat de zigeuner omhoogkeek gaf zijn klant vliegensvlug een rukje aan het onzichtbare elastiekje waarmee het groene biljet vastzat aan zijn pink. In een tiende van een seconde was het geld weer in handen van de oorspronkelijke eigenaar.

'Alstublieft!' zei de chauffeur, in de veronderstelling dat het briefje veilig en wel in zijn portefeuille zat. 'Hier heeft u het nummer van de centrale. Voor het geval u

een taxi nodig mocht hebben voor de terugrit. We hebben ook chauffeurs met bestelbusjes, als u een zware lading heeft. Zelfs als bouwpakket nemen meubels verdomd veel plaats in, neem dat maar van mij aan.'

Hij zou er nooit achter komen of de Indiër iets van zijn woorden had begrepen. Hij rommelde wat in het handschoenenkastje en haalde er een visitekaartje uit waarop een flamencodanseres te zien was die zich koelte toewuifde met de beroemde witte plastic driekant die op het dak van de taxi's stond. Hij reikte hem het kaartje aan.

'Merci,' zei de vreemdeling.

Toen de rode Mercedes van Taxis Gitans eenmaal was verdwenen (zonder dat onze illusionist, die alleen klein-orige Indische olifanten placht te laten verdwijnen, daar direct iets mee te maken had), stak Ajatashatru het kaartje in zijn zak en bestudeerde het ontzaglijke winkelmagazijn dat zich voor hem uitstreckte.

In 2009 had Ikea het plan laten varen om zijn eerste winkels te openen in India, omdat de Zweedse bestuurders volgens de plaatselijke wet verplicht waren de leiding van hun vestigingen te delen met directeurs van Indiase nationaliteit, die bovendien meerderheidsaandeelhouder moesten zijn, wat de Scandinavische gigant had doen steigeren. Die zou de goudmijn met niemand delen en al zeker niet met besnorde slangenbezweerders die dweepten met kitscherige musicals.

Terzelfder tijd was de wereldleider in instantmeubels een partnership met Unicef aangegaan om te strijden tegen kinderarbeid en -slavernij. In het kader van dat project, waarbij vijfhonderd Noord-Indiase dorpen wa-

ren betrokken, waren in de hele regio verschillende gezondheids-, voedings- en onderwijscentra gebouwd. In een van die scholen was Ajatashatru beland nadat hij nog tijdens zijn eerste werkweek hardhandig was weggestuurd van het hof van maharadja Lhegro Singh Lhe (spreek uit: *Lekkere single*), waar hij net als fakir-nar was aangenomen. Het ongeluk wilde dat hij een stuk sesambrood, cholesterolarme boter en twee trossen biologische druiven had gestolen. Het ongeluk wilde eigenlijk dat hij honger had gehad.

Voor straf hadden ze eerst zijn snor afgeschoren, wat op zich al een zware sanctie was (al maakte het hem wel jonger), en daarna hadden ze hem de keus gegeven tussen preventiewerk tegen diefstal en criminaliteit bij kinderen op school, of zijn rechterhand eraf. Per slot van rekening vreesde een fakir pijn noch dood...

Tot grote verrassing van zijn publiek, dat aan allerhande verminkingsacts gewend was geraakt (vleespennen in zijn armen, vorken in zijn wangen, sabels in zijn buik), had Ajatashatru het amputatieaanbod afgeslagen en de eerste optie verkozen.

‘Sorry, meneer, weet u misschien hoe laat het is?’

De Indiër sprong op. Een veertiger in joggingpak en op slippers had zojuist, niet zonder moeite, een winkelwagentje vlak voor hem tot staan gebracht, beladen met een tiental dozen die alleen een Tetriskampioen of een psychopaat op die manier had kunnen stapelen.

Voor Ajatashatru had de vraag ongeveer zo geklonken: *Sorimeneerwetumisgienoelatettis?*

Kortom, iets onverstaanbaars, waarop hij niets anders kon antwoorden dan ‘WHAT?’

De man zag dat hij met een vreemdeling te maken had en tikte met zijn rechterwijsvinger op zijn linkerpols. De fakir snapte het meteen, keek naar de lucht, en gewend als hij was de Indiase zon te lezen vertelde hij de Fransman hoe laat het was, met een tijdsverschil van drie uur en dertig minuten. Zijn gesprekspartner, die Engels beter verstond dan sprak, beseftte meteen dat hij veel en veel te laat was om zijn kinderen tussen de middag van school te halen en rende in volle vaart weer verder in de richting van zijn auto.

Terwijl hij de mensen de winkel in en uit zag lopen, merkte de Indiër dat heel weinig klanten, of eigenlijk niemand erbij liep zoals hij, in een glanzend zijden pak. Laat staan met een tulband op. Dat kameleoneffect kon hij wel vergeten. Hij hoopte dat zijn hele missie nu niet in gevaar kwam. De joggingpak-en-slipperslook zou zeker voldoende zijn geweest. Zodra hij terug was zou hij het er met zijn neef Jamlidanup (spreek uit: *Jammie, lik dan op*) over hebben. Hij was het die erop had aangedrongen dat hij zich zo zou kleden.

Ajatashatru keek een ogenblik naar het open- en dichtgaan van de glazen deuren vóór hem. Zijn ervaring met de moderne wereld beperkte zich tot de Hollywood- en Bollywoodfilms die hij op tv had gezien bij zijn adoptiemoeder, Sihringh (spreek uit: *Sering*, of *The Ring* voor anglofielen met het accent van inspecteur Clouseau). Hij was wel verbaasd te zien dat dit ingenieuze systeem, dat hij als een pareltje van de moderne technologie beschouwde, voor de Europeanen bedroevend alledaags was, ze kéken er niet eens naar. Als ze in Kishanyogoor (spreek uit: *Quiche of yoghurt*) zo'n soort installatie had-

den gehad, zou hij de glazen deuren van deze tempel der technologie elke keer weer even ontroerd hebben gadeslagen. De Fransen waren gewoon verwende kinderen.

Toen hij pas tien was, lang voordat in zijn dorp het eerste teken van vooruitgang zou verschijnen, had een Engelse avonturier hem eens een aansteker laten zien en gezegd: 'Elke voldoende geavanceerde technologie is niet te onderscheiden van magie.' Het kind had het niet onmiddellijk begrepen. 'Dat betekent doodeenvoudig,' had de man uitgelegd, 'dat dingen die voor mij alleदाags zijn in jouw ogen magie kunnen zijn, alles hangt af van de graad van technologische ontwikkeling van de maatschappij waarin je leeft.' Toen dansten er vonkjes op de duim van de vreemdeling, en even later brandde er een mooie, warme, felblauwe vlam. In ruil voor een nogal vreemde gunst waarop we later nader ingaan, schonk de man hem voor hij vertrok dit magische voorwerp, dat in het afgelegen dorpje aan de rand van de Thartaarwoestijn nog onbekend was en dat Ajatashatru hielp zijn eerste goocheltrucs uit te werken en zijn verlangen zou aanwakkeren om ooit fakir te worden.

Een beetje datzelfde gevoel, alsof hij iets buitengewoons meemaakte, had hij de vorige dag in het vliegtuig gehad. De reis was voor hem een ongelofelijke ervaring geweest, want tijdens zijn talrijke openbare levitaties was hij nooit hoger van de grond gekomen dan het vakkundig onder zijn zitvlak verborgen mechanisme toeliet, dat wil zeggen twintig centimeter, als alles gesmeerd liep. Het grootste deel van de nacht had hij uit het raampje gekeken, met zijn mond wagenwijd open.

Toen de Indiër zich ten slotte lang genoeg voor de schuifdeuren had bezonnen, besloot hij naar binnen te gaan. Wat een paradox! zei hij bij zichzelf toen hij de kindercreche in de hal in het oog kreeg, Ikea bouwt scholen en weeshuizen in India maar heeft daar nog niet één meubelwinkel gebouwd!

Daardoor schoot hem weer te binnen dat hij meer dan tien uur, bus en vliegtuig inbegrepen, had gereisd om hier te komen en dat hem niet veel tijd meer restte om zijn missie te volbrengen. De volgende dag vertrok zijn vliegtuig weer. Hij versnelde zijn pas en beklom de enorme, met blauw linoleum beklede trap naar de bovenverdieping.

Voor iemand uit een democratisch georiënteerd westers land had meneer Ikea een toch wel ongebruikelijk commercieel concept bedacht: de gedwongen rondgang door zijn hele winkel.

Zo moest een klant die naar de zelfbedieningsafdeling op de begane grond wilde, eerst omhoog naar de bovenverdieping, dan door een enorm, eindeloos gangpad tussen modelslaapkamers, -zithoeken en -keukens slalomen, de ene nog mooier dan de andere, daarna langs een verleidelijk restaurant, daar een paar gehaktballen of zalmwraps eten, en ten slotte weer omlaag naar de verkoopafdeling, waar hij eindelijk zijn aankopen kon doen. Kortom, iemand die voor drie schroeven en twee bouten kwam, vertrok vier uur later met een complete keuken en een indigestie.

Het had de slimme Zweden zelfs raadzaam geleken een gele lijn op de grond te tekenen om de route aan te geven, voor het geval een bezoeker het in zijn hoofd mocht halen van de gebaande paden af te wijken. Zolang Ajatashatru op de bovenverdieping was, bleef hij dan ook angstvallig op die lijn: hij dacht dat de koning van het grenen zelfbouwmeubel vast en zeker sluipschutters op de kasten had geposteed om elke ontsnappingspoging te verijdelen door klanten met een acuut vrijheidsverlangen onmiddellijk neer te schieten.

Bij al dat uitgestalde fraais voelde onze Rajasthaan, die tot dat moment alleen de sobere eenvoud van armoedige Indiase stulpjes had gekend, in de eerste plaats het verlangen zijn bivak in de winkel op te slaan, aan de Ingatorp-tafel te gaan zitten en zich door een in geel-blauwe sari geklede Zweedse een lekkere kip tandoori te laten serveren, op de zachte Sultan Fåvang tussen de Smörboll-lakens te kruipen om een dutje te doen, of in bad te gaan liggen en de warme kraan open te draaien zodat hij wat kon uitrusten van zijn vermoeiende reis.

Maar net als bij zijn toverkunstjes was alles hier nep. Het boek dat hij zojuist op goed geluk uit de Billy-boekenkast had geplukt was een ordinair blok plastic met een knap kaftje eromheen, de tv in de zitkamer telde evenveel elektronische onderdelen als een aquarium en uit de kraan zou nooit één druppel warm (of koud) water komen om zijn bad te laten vollopen.

Toch voelde hij er wel voor om hier de nacht door te brengen. Per slot van rekening had hij uit geldgebrek geen hotel gereserveerd en zijn vliegtuig steeg de volgende dag om één uur 's middags op. Bovendien had hij niets anders dan zijn fameuze valse briefje van honderd euro, dat hij bewaarde voor de aankoop van het bed, en de truc met het onzichtbare elastiekje zou niet eeuwig blijven werken.

Opgelucht dat hij wist waar hij die nacht zou slapen kon Ajatashatru zich nu op zijn missie concentreren.

Ajatashatru had nog nooit van zijn leven zoveel stoelen, spaghettitangen en lampen bij elkaar gezien. Voor zijn verrukte blik lag daar een overvloed aan spullen in alle soorten en maten gewoon voor het grijpen. Van vrij veel dingen wist hij niet waar ze voor dienden, maar dat kon hem weinig schelen. Hij stond vooral te kijken van de hoeveelheid. Een echte grot van Ali Baba. Hij kwam ogen tekort. Als zijn neef erbij was geweest, zou hij tegen hem hebben gezegd 'Moet je dat zien! En dat daar! En dat!' terwijl hij van het ene display naar het andere hupte als een jongetje dat overal aanzit. Maar zijn neef was er niet, dus kon hij alleen tegen zichzelf 'Moet je dat zien! En dat daar! En dat!' zeggen en kon hij niet als een jongetje dat overal aanzit van het ene display naar het andere huppelen zonder voor een gek door te gaan. In zijn dorp kregen gekken slaag met lange houten stokken. En hij voelde er niets voor uit te vinden of hun in Frankrijk een beter lot was beschoren.

De slakommen en lampen herinnerden hem er in zekere zin aan dat hij uit een heel andere wereld kwam. En dan te bedenken dat hij, als hij niet hierheen was gekomen, misschien nooit had geweten dat er zo'n plek bestond! Hij moest dit allemaal in geuren en kleuren aan zijn neef vertellen. Was die er maar bij geweest. In je een-tje genoot je toch minder van dingen en ontdekkingen.